

15. Riker P. Moral, etika i politika [Elektronniy resurs] / Pol Riker – Rezhim dostupu: http://royallib.com/read/riker_p/moral_etika_i_politika.html#0.

16. Sartr Zh.–P. Chto takoe literatura? / Zhan–Pol Sartr. – Minsk: Popurri, 1999. – 448 s.

17. Flobet G. O literature, iskusstvo, pisatelskom trude: Pisma. Stati. V 2 t. T.2 / Gyustav Flobet. – Moskva: Hudozhestvennaya literatura, 1984. – 503 s.

18. Haydegger M. Vremya i byitie: Stati i vyistupeniya / Martin Haydegger. – Moskva: Respublika, 1993. – 447 s.

19. Shlegel F. Estetika. Filosofiya. Kritika. V 2 t. T.2 / Fridrih Shlegel. – Moskva: Iskusstvo, 1983. – 448 s.

20. Eko U. O literature. Esse / Umberto Eko. – Moskva: AST, CORPUS, 2016. – 190 s.

Bondarenko O. O., specialist, aspirant of the Department of Ethics, Aesthetics and Culture T. Shevchenko University, the teacher of history, foreign literature and Russian language in the private project «Home Schooling in Kiev» (Ukraine, Kyiv), Karlideniz19835@gmail.com

The problem of the definition of a literary text in the paradigm of text as a center

The work analyzes concept of «artistic literature», which is a phenomenon of the modern era and the level of «romantic art form». The previous practice of speech and writing, such as epic, dramatic reading and rhetoric had «applied» function and represented an imitation at the level of denotation «without a jump on the metaphorical level of the connotation». In the days of ancient and medieval culture only philosophy, by means of rationalization, rather than using artistic techniques, was able to reach the level of connotation. Going beyond the artisan techniques, using of the words on the basis of mimesis is only possible in the mode of signification with a much higher level of differentiation. The whole culture tends to the grounds of text as a center, features of which are aesthetically pleasing, the functioning of the words as a signs, a shift of the composition to the text, the author's figure relativization.

Keywords: literary text, the way of signification, imitation, expression, intention of text, polysemy.

* * *

УДК 130.2

Гарбар Г. А., доктор філософських наук, професор кафедри соціально-гуманітарних дисциплін, Миколаївська філія Київського національного університету культури і мистецтв (Україна, Миколаїв), gileya.org.ua@gmail.com

ТЕОРЕТИЧНИЙ АНАЛІЗ ЯВИЩА ГОСТИННОСТІ У ДИСКУРСІ ФІЛОСОФСЬКОГО ОСМИСЛЕННЯ ТУРИСТИЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Гостинність притаманна здебільшого туристичній діяльності, оскільки охоплює її провідні функції, а саме: соціально-демографічну, економічну, екологічну, культурологічну, гуманістичну, людинотворчу. Саме це об'єднує носіїв різноманітних форм гостинності і залежить як від гостя, так і від господаря, особливо у психологічному вимірі.

Ключові слова: особистість, культура, туризм, гостинність, соціальна практика.

Туризм є багатоплановим соціокультурним феноменом, який пройшов шлях від практики подорожей, мандрівок до статусу впливового соціального інституту, глобального чинника розвитку цивілізації. Туризм як невід'ємна складова культури має особливий стрижень – гостинність, філософія якої ґрунтується на особливому ставленні людини до людини на підставі гуманізму, людськості, а отже, на певних культурних засадах. Зростання місця і ролі сфери туризму у сучасному світі є привабливим предметом дослідження з кількох причин.

По-перше, глобалізація сучасного світу є наслідком зміни змісту і характеру праці, що викликає значне підвищення мобільності людини не тільки у статусі

робочої сили, оскільки нині виробниче спілкування стає інтенсивним і не прив'язаним до конкретного робочого місця. Техногенний характер праці змінюється на більш гуманітарний, тому людина починає відчувати власну спроможність і потребу більше знати, більше спостерігати, бути присутньою особисто там, де відбуваються події, які визначають сутність епохи. Це стосується усіх без винятку подій: від відкриття Олімпійських ігор і вивчення іноземних мов до запуску штучного супутника Землі чи Інтернет-програми. Усе залежить від професійного спрямування особистості і її власного інтересу.

По-друге, туристська діяльність людини та її наслідки детермінують вирішення таких важливих соціальних завдань, зокрема повноцінне відтворення людини як біо-соціальної істоти, яка не може довго перебувати в умовах монотонності і рутинності, а потребує нових емоційно-чуттєвих вражень, збагачення власного і вивчення накопиченого іншими позитивного досвіду облаштування повсякденного життя і набуття сталих форм соціального розвитку.

По-третє, туризм є джерелом економічного зростання будь-якої країни, оскільки у цій сфері циркулюють досить великі фінансові потоки, що виникають на основі зростання значення форм дозвілля людини і є її добровільним власним прагненням до використання людинотворчої спрямованості туризму. При цьому ми виходимо з того, що мова повинна йти про туризм як сферу суспільного виробництва з усіма її структурними і функціональними характеристиками.

По-четверте, туризм водночас є найбільшою і найдинамічнішою індустрією світу, розгалуженою соціальною службою, яка надає робочі місця мільйонам людей. Туризм – це система подорожей та екскурсій, і водночас, форма рекреації, заснована на антропоєкологічній парадигмі; це спосіб життя, приваблює хобі, спосіб одержання насолоди від життя, задоволення потреб. Варто підкреслити, що в туризмі існує суспільна сфера гостинності, яка особливо виразно демонструє його людиноприймальний характер. «Інститут гостинності, до речі, – один із найдавніших в історії людської цивілізації. Гостинність (від гр. «проксенія») набула широкого розвитку ще в стародавній Елладі. У 78 античних державах-полісах право та обов'язок піклуватися про іноземців одержували лише знатні громадяни –проксени. З часом гостинність перетворилася на, справжню індустрію, в якій задіяні мільйони працівників, що забезпечують готельний та ресторанний бізнес, побут, відпочинок та розваги туристів, задовольняють їх різнопланові потреби та інтереси» [9], – слушно зазначає В. Пазенок.

По-п'яте, це явище слід вивчити якомога швидше, оскільки участь у Загальноєвропейському Домі потребує уточнення багатьох основоположних термінів, зокрема таких, як демократія, влада, соціальне благополуччя, добробут, соціальні гарантії та ін. Оскільки термін «гостинність» офіційно було введено у наукову сферу, як відомо, 1982 року на конференції національних асоціацій готелів і ресторанів Європейської Економічної Співдружності (ЄЕС), то це поняття також треба наповнювати конкретним змістом і порівнювати його тлумачення у різних етнонаціональних громадах і соціально-політичних системах.

По-шосте, для нас, українців, інтерес до вивчення гостинності як атрибутивної властивості туристичної сфери є не тільки природним і економічно обґрунтованим, а водночас і політично виправданим, оскільки Україна повинна ефективно підготуватись і гідно провести «Євробачення–2017».

Значну увагу дослідженню феномену гостинності приділяли Ж. Дерріда, Є. Левінос, Р. Браймер та ін. [1]. У своїх працях зазначені автори розглядають філософський аспект феномену гостинності. Серед вітчизняних авторів, котрі приділяли увагу вивченню феномену гостинності слід назвати Д. Антоновича, О. Воропая, О. Курочкіна, В. Скуратівського та ін.

Метою даної статті є теоретичний аналіз явища гостинності як соціально сформованої властивості специфічної діяльності з обслуговування особистості, що і є стрижнем галузі туризму. Іншими словами, предметом дослідження є одна з кількох атрибутивних характеристик об'єктивованого людиною чинника, що утворює оригінальну систему – сферу туризму.

Теоретичним підґрунтям для дослідження гостинності у філософії є праці І. Канта, котрий у трактаті «До вічного миру» стверджує, що гостинність вважається антропологічною характеристикою людського співтовариства. Проблема гостинності полягає в можливості чужоземця відвідувати територію іншої держави і при цьому не ставати її ворогом [4].

Отже, необхідно уточнити тлумачення сенсу «гостинність», оскільки у більшості словників цього терміну немає, проте його використовують у своїх працях деякі закордонні автори, зокрема Р. Браймер, Ф. Котлер, Д. Боузн, Д. Мейкенз, Д. Уокер та інші [2–6].

Аналіз наявних довідкових джерел дозволяє визначити цю дефініцію наступним чином: «гостинність» (від фр. hospice) – притулок для подорожніх, благодійний дім. Інколи термін «гостинність» вживають у побутовому значенні як «особливий вид привітності, хлібосольства господаря під час прийому гостей». У звичаях різних народів гостинність забезпечувала заступництво людям, які мандрують, і виступала формою «захисту особи гостя і його майна. Тому термін «гостинність» треба розглядати у тісному зв'язку з терміном «гість».

Оригінальне бачення гостинності притаманне практикам туристичної діяльності, туризм розглядається як комплекс споріднених сфер бізнесу, що обслуговують мандрівників тим чи іншим чином. Очевидно, що найбільш близькою до туризму є робота туристичних агентств із залученням авіакомпаній, залізниць, готелів, ресторанів та ін. Ця група і складає інфраструктуру туризму або туристичну індустрію.

Виокремивши основні складові індустрії туризму, необхідно детально розглянути діяльність підприємств, які надають послуги з розміщення. Сфера гостинності є провідним чинником і базою туризму, яку по праву називають «куркою, що несе золоті яйця». Сфера гостинності може бути зрозумілою тільки тоді, коли використовувати певні ключі, якщо хочете, метафори, що відображають корінь, ядро або основу гостинності.

Готельна індустрія – це набір засобів розміщення, харчування і обслуговування поза домівкою. Це найбільш творчий з усіх видів бізнесу, не пов'язаних з творчістю, чий складається з трьох елементів:

– готель – «це орієнтація всіх видів діяльності навколо проживання, страв і напоїв з метою задоволення потреб гостей в обслуговуванні поза власною домівкою»; готель – це своєрідна театральна сцена, де завжди готові поставити театральну виставу для глядача поза його домівкою;

– послуга – «це результат власної діяльності виконавця щодо задоволення потреби споживача», тобто послуга – це фізична праця, спрямована на емоційні переживання туриста – гостя;

– персонал – це актори, які створюють для глядачів, гостей, неповторну атмосферу і умови для емоційних переживань.

Всі ці три елементи базуються на гостинності, без якої не може існувати готельна індустрія. Щоб з'ясувати, що таке гостинність, яку роль вона відіграє у готельній індустрії, як її відчувати, як її формувати або вчитися і оволодівати нею, необхідно враховувати широту цього поняття. Гостинність починається на етапі вибору місця розташування готелю і не закінчується на рівні фрази: «Щасливої дороги, будемо раді бачити вас наступного разу». Гостинність завжди залишається з головним споживачем – Гостем.

Співробітники будь-якого сертифікованого готелю прагнуть дотримуватися основних принципів: «Забезпечити чудове обслуговування наших гостей, які завжди раді теплоту, вишуканому прийому» і «Бажання гостей – понад усе». Вони завжди прагнуть досконало знати свою роботу для забезпечення повної взаємної заміни, тим самим задовольняючи потреби гостей негайно.

Готель – це щось більше, ніж просто місце для ночівлі, він багато в чому визначає спосіб життя на той час, поки триває подорож і гість проживає у готельному номері. Використовуючи професійний жаргон фахівців туристичної галузі, гостинність – це натхнення, без якого неможливо побачити повний сценарій театральної постановки під назвою «Готель».

Індустрія гостинності – це індустрія, що працює на благо людей, потужний механізм, який активно функціонує та розвивається, вимагаючи при цьому максимальної підтримки з боку держави та більших інвестицій.

Індустрія гостинності є найважливішим елементом соціальної сфери. Вона відіграє важливу роль у підвищенні ефективності громадського виробництва, та відповідно, росту життєвого рівня населення.

Отже, гостинність, за визначенням практиків туристичної діяльності, – це «система заходів, що забезпечують високий рівень комфорту, задовольняють різноманітні побутові і господарські запити гостей, сервіс».

Корисно порівняти терміни «гостинність» і «милосердя» між собою. Милосердя [3, с. 356–544] – жалісливе, доброзичливе, дбайливе, любовне ставлення до іншої людини; протилежне байдужості, жорстокосердості, зловмисності, ворожості, насильству.

У європейській християнській культурі ідея милосердя формується на перетині низки традицій. Поняття милосердя походить від П'ятикнижжя, де слово «ієзесі» означало доброту, того, хто «любить доброту». У добіблийній грецькій літературі це слово вживали на позначення відчуття, яке виникає, коли бачиш чийсь

незаслужені страждань. У Арістотеля – відчуття, протилежне гніву: співчуття, жалість. У грецькому тексті Нового Завіту поняття милосердя позначене переважно специфічно християнським терміном агат. У християнській етиці милосердна любов набуває особливого значення як одна з трьох богословських чеснот; у милосерді людина присвячує себе Богові і тим самим відкривається Добру.

З етичної точки зору милосердя є обов'язком людини, яка покликана досягнути етичного ідеалу, на що вказує заповідь любові. Милосердя досягає етичної повноти, коли втілюється в діях, спрямованих не тільки на задоволення інтересів іншого, але і заснованих на прагненні до досконалості. У П'ятикнижжі Бог виступає не тільки як страхітливий, але і як милосердний, милостивий, людинолюбний, поблажливий. У Новому Завіті милосердя Бога є безпосереднім об'єктом для наслідування.

У заповіді любові вимога милосердного ставлення до ближнього обґрунтовується і підкріплюється вимогою любові до Бога, в якій людина повинна проявити себе у всій внутрішній повноті і цілісності серця, душі, волі і розуму. Проте милосердя – не тільки засіб у процесі самовдосконалення, але і його зміст. Людина не є милосердною тому, що стала такою і удосконалюється надалі, швидше, милосердна поведінка є виразом її вдосконалення.

Тому несправедливою є думка, що милосердя, як шлях служіння Богові, не вимагає неодмінного почуття доброзичливості. Не можна також зводити милосердя до альтруїзму, який вичерпується доброзичливим ставленням до інших. Проте поза телеологічним і перфекціоністським контекстом відсутність ідеалу милосердя втрачає стандарт досконалості.

У новозавітних текстах милосердя репрезентоване як універсальна вимога, яка містить в собі і вимоги Мойсеевих заповідей (див. «Декалог»), Цей погляд зберігається і у ряді сучасних наукових праць з моральної теології. Проте вже у апостола Павла спостерігається розрізнення закон⁷ Мойсея і заповіді любові, що крім теологічних аспектів мало і істотний етичний зміст, а саме те, що християнська філософія вимагає від людини не скрупульозного дотримання правил, нерідко формальних, а праведності, яка базується на безпосередньому русі душі і поклику серця. Етичний аспект розрізнення Декалога і етики любові був сприйнятий в новоевропейській думці і проблематизований у контексті зіставлення справедливості і милосердя (Гоббс, Прудон, Шопенгауер).

Аналіз цієї традиції в історії західної філософії призводить до наступних висновків: а) хоча милосердям є вища моральна вимога, що безпосередньо задає людині ідеал і в ньому сенсі є універсального, милосердя не можна розглядати як вимогу, виконання якої завжди очікують від людини; у справжніх стосунках між людьми, як членами співтовариства, милосердя є вимогою, що лише рекомендована, тоді як справедливість – непорушна; б) милосердя ставлять людині в обов'язок, проте вона сама має право вимагати від інших лише справедливості і не більше.

Втім, розрізнення справедливості і милосердя, тим більше в співвідношенні з різними сферами комунікативного досвіду, відносно: етично неправомірний

і етично недосконалий такий вибір, в якому справедливість сприймається як безпосередній обов'язок людини, але при цьому передбачається, що милосердя в імперативному підношенні є не етичним обов'язком, а лише рекомендацією. У нормативному плані милосердя безпосередньо пов'язане з вимогами прощення образ, непротивлення злу насильством і любові до порогів. Як бачимо, гостинність не є синонімом милосердя, оскільки гостинність надає особливого характеру взаєностосункам гостя і господаря, які характеризуються високою душевністю і гарантують гостеві певний рівень безпеки і комфорту.

Отже, сутність теоретичного аналізу явища гостинності полягає у визначеності його головної соціально-психологічної риси – створенні умов ефективної життєдіяльності гостеві під час його перебування на чужій території або у чужому соціально-правовому просторі. Гостинність притаманна здебільшого туристичній діяльності, оскільки охоплює її провідні функції, а саме: соціально-демографічну, економічну, екологічну, культурологічну, гуманістичну, людинотворчу. Саме це об'єднує носіїв різноманітних форм гостинності і залежить як від гостя, так і від господаря, особливо у психологічному вимірі.

Список використаних джерел

1. Браймер Р. А. Основы управления в индустрии гостеприимства / Р. А. Браймер; пер. с англ. – М.: Аспект Пресс, 1995. – 195 с.
2. Гарбар Г. А. Філософія гостинності: наук. посіб. / Г. А. Гарбар. – К.: Вид-во НПУ ім. М. П. Драгоманова, 2011. – 295 с.
3. Зарин С. М. Аскетизм по православно-християнському учению: Етико-богословское учение / С. М. Зарин. – М., 1996.
4. Кант И. Собрание сочинений в 8 томах / И. Кант. – М.: Изд-во «ЧОРО», 1994.
5. Котлер Ф. Маркетинг. Гостеприимство. Туризм: Учеб. для студ. вузов / Ф. Котлер, Дж. Боуэн, Дж. Мейкенх. – М.: ЮНИТИ, 1998. – 787 с.
6. Основы управления в индустрии гостеприимства / Пер. с англ. – М.: Аспект-Пресс, 1995.
7. Уокер Дж. Р. Введение в гостеприимство / Дж. Р. Уокер. – М.: ЮНИТИ, 1999. – 464 с.
8. Уокер Дж. Р. Управление гостеприимством. Вводный курс / Дж. Р. Уокер. – М.: ЮНИТИ, 2006. – 880 с.
9. Філософські нариси туризму: Науково-навчальне видання / За редакцією док. філос. наук, професора, члена кореспондента НАН України Пазенка В. С. – К.: Український Центр духовної культури, 2005. – 328 с.

References

1. Brajmer R. A. Osnovy upravlenija v industrii gostepriimstva / R. A. Brajmer; per. s angl. – M.: Aspekt Press, 1995. – 195 s.
2. Garbar G. A. Filosofija gostynnosti: nauk. posib. / G. A. Garbar. – K.: Vyd-vo NPU im. M. P. Dragomanova, 2011. – 295 s.
3. Zarin S. M. Asketizm po pravoslavno-hristianskomu ucheniju: Jetikobogoslovskoe uchenie / S. M. Zarin. – M., 1996.
4. Kant I. Sbranie sochinenij v 8 tomah / I. Kant. – M.: Izd-vo «ChORO», 1994.
5. Kotler F. Marketing. Gostepriimstvo. Turizm: Ucheb. dlja stud. vuzov / F. Kotler, Dzh. Bouzn, Dzh. Mejkenh. – M.: JuNITI, 1998. – 787 s.
6. Osnovy upravlenija v industrii gostepriimstva / Per. s angl. – M.: Aspekt-Press, 1995.
7. Uoker Dzh. R. Vvedenie v gostepriimstvo / Dzh. R. Uoker. – M.: JuNITI, 1999. – 464 s.
8. Uoker Dzh. R. Upravlenie gostepriimstvom. Vvodnyj kurs / Dzh. R. Uoker. – M.: JuNITI, 2006. – 880 s.
9. Filosofs'ki narysy turizmu: Naukovo-navchal'ne vydannja / Za redakciju dok. filos. nauk, profesora, chlena korespondenta NAN Ukraїny Pazenka V. S. – K.: Ukraїns'kyj Centr duhovnoi' kul'tury, 2005. – 328 s.

Garbar G. A., Ph.D., professor of social and humanitarian disciplines, Mykolaiv branch of Kyiv National University of Culture and Arts (Ukraine, Mykolaiv), gileya.org.ua@gmail.com

Theoretical analysis of the hospitality events in the discourse of philosophical understanding of tourism activities

Theoretical analysis of the phenomenon of hospitality in the discourse of philosophical understanding of tourism Hospitality is characterized mainly tourism, because it covers key features, namely: socio-demographic, economic, environmental, cultural, humanistic, ľudynotvorchu. This is what unites various forms of media and hospitality depends on the guest and on the host, especially in psychological terms.

Keywords: identity, culture, tourism, hospitality, social practice.

* * *

УДК 614.253+615.322

Струк О. А.,
кандидат фармацевтичних наук, асистент кафедри
фармації, Івано–Франківський національний
медичний університет (Україна, Івано–Франківськ),
sanichka5@gmail.com

ДОТРИМАННЯ ЕТИЧНИХ НОРМ ПРИ ПРОВЕДЕННІ ФАРМАКОЛОГІЧНИХ ДОСЛІДЖЕНЬ

Фармакологічні дослідження проведені на мінімально можливій кількості тварин в експериментах на основі дотриманням принципів гуманного відношення до лабораторних тварин. Відібрані тварини відповідно виду і стану, залежно від програми дослідження, вирощені у віварію ІФНМУ, які були стандартизовані за фізіологічними і біохімічними показниками і знаходились згідно з вимогами санітарно–гігієнічних норм на стандартному раціоні харчування. Протягом експерименту з тваринами поведились згідно Міжнародних принципів Європейської конвенції про гуманне ставлення до лабораторних тварин, які використовують для експериментів і інших наукових цілей (Страсбург, 18.03.1986).

Вивчено вплив водного та водно–спиртового екстрактів гадючника шестипелюсткового на розвиток експериментального панкреатиту, досліджено їх гостру токсичність, гепатопротекторну та протипухлинну активності.

Ключові слова: етичні норми, доклінічні дослідження, гуманне ставлення до тварин, екстракт, кореневища з коренями гадючника шестипелюсткового, гостра токсичність, гепатопротекторна активність, протипухлинна активність, експериментальний панкреатит.

Фармакологічні дослідження з використанням тварин є основними для вивчення ефективності та безпечності лікарських препаратів, субстанцій чи рослинних екстрактів, незважаючи на різноманітність альтернативних методів.

Обов'язковою умовою введення лікарського препарату є проведення доклінічного випробування, яке включає дослідження *in vitro* (лабораторні дослідження в пробірках) та *in vivo* (дослідження на лабораторних тваринах), під час яких визначають різні дози досліджуваної субстанції для отримання інформації про фармакологічні властивості, токсичність, фармакокінетику і метаболізм препарату, що вивчається [1].

Важливою умовою визначення безпеки майбутнього препарату є дотримання норм GLP (Good Laboratory Practice – належна лабораторна практика), що пропонують міжнародні стандарти планування та проведення досліджень на тваринах [2].

Дослідження за участю людей можна починати, якщо результати, отримані в ході досліджень на тваринах, доводять, що препарат може застосовуватися для лікування захворювання, оскільки він безпечний і його використання не призводить до виникнення побічних ефектів.

Таким чином, виконання фундаментальних наукових досліджень, проведення експериментального етапу доклінічних випробувань, спрямованих на отримання

результатів, які неможливо одержати іншими засобами (розробка нових або поліпшення існуючих способів лікування, розробка технології або набуття знань для розробки нового ефективного способу лікування) вимагає використання лабораторних тварин.

Використання гадючника шестипелюсткового в народній медицині, а також результати фітохімічного вивчення, дозволили визначити основні напрямки фармакологічних досліджень.

Мета роботи: вивчення фармакологічних властивостей водних та водно–спиртових екстрактів гадючника шестипелюсткового.

З метою раціонального використання рослинної сировини та створення нових лікарських засобів розроблено способи одержання екстрактів з підземних органів гадючника шестипелюсткового і досліджено їх фармакологічні властивості.

Утримання тварин та маніпуляції з ними проводили відповідно до міжнародних та вітчизняних вимог про гуманне ставлення до тварин, що узгоджуються з положеннями «Європейської конвенції про захист хребетних тварин, які використовуються для експериментальних та інших наукових цілей» (Страсбург, 1986 р.). Директиви Ради Європи 86/609/ЕЕС (1986), Закону України №3447–IV «Про захист тварин від жорстокого поводження», загальних етичних принципів експериментів на тваринах, ухвалених Першим Національним конгресом України з біоетики (2001) [1–3].

Вивчення біологічної активності і гострої токсичності екстрактів гадючника шестипелюсткового проведено на білих нелінійних мишах і щурах, вирощених у віварію ІФНМУ, які були стандартизовані за фізіологічними і біохімічними показниками і знаходились згідно з вимогами санітарно–гігієнічних норм на стандартному раціоні та з дотриманням принципів гуманного відношення до лабораторних тварин. Віварій відповідає санітарно–гігієнічним нормам, зокрема має кімнати для експериментів, бокси, кімнати для карантину, ізолятори з відповідною температурою, вентиляцією, освітленням та рівнем шуму. За тваринами налагоджений ветеринарний догляд.

Збір матеріалу (кров, печінку, підшлункову залозу, асцитичну рідину) проводили після декапітації під легким ефірним наркозом [3].

Весь практичний матеріал опрацьований методом варіаційної статистики з врахуванням середнього арифметичного і його стандартної похибки. Достовірність порівнюваних величин оцінювали за критерієм Стьюдента, рівень ймовірності прийнято $p \leq 0,05$ [4].

Фармакологічні методи включали дослідження гострої токсичності, гепатопротекторної, протизапальної та протипухлинної активності сухих екстрактів з рослинної сировини, а також вивчався вплив екстрактів кореневищ з коренями гадючника шестипелюсткового на розвиток гострого панкреатиту.

Результати та обговорення. Гостру токсичність екстрактів підземних органів гадючника шестипелюсткового вивчали за методикою О. В. Стефанова [5]. Тварини були розділені на 3 групи по 6 тварин у кожній. Лімітуючим показником при визначенні гострої токсичності є максимальна доза IV класу токсичності (малотоксичні речовини) з урахуванням шляху введення.